

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / G.J. van Middelkoop

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN

729

G.J. van Middelkoop

Onszelf scherp houden

MEDITATIEF

734

O.W. Bouwsma

Oordelen

WANDELEN

MET GOD

735

K. van den Geest

Gods zwakke punt

ACHTERGRONDEN

737

D. de Jong

Wat zegt de Bijbel over
de plaats van de vrouw
in de kerk?

SAMENLEVING

739

J. Westert

Hoe vanzelfsprekend
vragen wij tienden?

A.J. Verbrugh

ChristenUnie zonder champagne

LIED VAN DE WEEK

745

S. Smelik

Lied 34

en verder...

Kerknieuws
Meegelezen
Persbericht

ONSZELF SCHERP HOUDEN

Wij achten het een zegen in een gemeenschap te zijn opgenomen die kerk van Christus mag zijn. Zij mag een moeder voor ons zijn die haar kinderen door de prediking van het evangelie ter wereld brengt, voedt en koestert. Zij mag een pijler en fundamente van de waarheid zijn, zodat wij weten welke leer ons in dit leven werkelijk houvast geeft. Zij mag als een vader zijn die het recht heeft ons in onze kraag te grijpen als we van het goede pad afdwalen. Zij moedigt ons aan het ambt dat ons is toevertrouwd, in de kracht van Gods Geest te bedienen. (...) Wij kunnen niet op eigen benen staan en hebben de kerk nodig. Want wie het wel proberen, gaat dwalen. (...) Velen zijn op die manier vroom begonnen en vrijzinnig geëindigd. Wij hebben de kerk nodig die ons met het evangelie vertroost en vermaant. Wie zich aan de kerk niet wil binden, of - eenmaal gebonden - zijn binding aan de kerk niet meer ernstig neemt, waant zich wellicht een vrij mens te zijn, maar hij is het allerm minst. (...) Deze gebondenheid noemen wij onze vrijheid. Vreemde gedachten kunnen ons door het hoofd spoken, met mode-theologieën zouden wij het ook wel eens willen proberen; maar tussen deze gedachten en hun realisering staat de kerk. Binnen haar omheining mag alleen het evangelie, nagesproken in de confessie van de kerk, zeggenschap hebben. En wij zijn daar zeer dankbaar voor.'

De hals buigen

In dit citaat van prof. dr J. Douma uit 'Het vuur blijft branden', 1979, 110-112, komt goed uit wat we in onze belijdenis bedoelen met *'de hals huigen onder hei juk van Christus'*. Wij willen Hem volgen, zijn discipelen zijn. Als leerlingen ons laten gezeggen door de Meester. Als het goed is, strekken wij niet alleen de handen naar God uit, maar bieden we Hem ook ons hart aan (Klaagliederen 3:41). Wij willen Hem zoeken met heel ons hart en heel onze ziel en heel onze wil, in de hoop dat Hij zich door ons laat vinden en ons vrede geeft aan alle kanten (2 Kronieken 15:12-15). Dat is toewijding. Die komt ook daarin uit dat wij ons voegen bij de kerk en ons onderwerpen aan haar onderwijzing en tucht. Het lichte juk van Christus op ons nemen en Hem onze leermeester laten zijn (Matteüs 11:28-30, NGR 28).

Dat huigen onder hei juk van Christus is niet zo eenvoudig. Het houdt in: niet praten vanuit een 'ik vind' of 'ik voel', maar beginnen bij het 'God zegt'. Het betekent ook: niet 'ik voor mijzelf', maar 'ik als lid van het lichaam van Christus'. die erop uit ben de opbouw van mijn broeders en zusters te dienen.

Het citaat van Douma spreekt over de kerk en haar leer, de belijdenis. Over gebondenheid daaraan die houvast geeft en waarmee je blij kunt zijn. Het citaat is ruim twintig jaar oud. Herkennen en beleven we dat ook nog in de andere tijd van vandaag? Of is dit taal waar we nu niet veel meer mee kunnen, gevangen als we raken in *een denken vanuit het ik hier en nu?*

EO-isering

In het Nederlands Dagblad van 24 december schreef redactrice *Reina Wiskerke* over de *EO-ise-*

ring van het kerkelijk leven.

Socioloog *Hijme Stoffels* ziet onder de orthodox-protestanten drie groepen: een bevindelijk-gereformeerde, een vrijgemaakt-gereformeerde en een evangelisch-reformatische. In de laatste werken christenen uit evangelische groepen en pinkstergemeenten samen met christenen uit verschillende reformatische kerken. Ze laat een 'kruisbestuiving tussen evangelicalisme en calvinisme' zien, die inmiddels - met name door de EO en haar nevenactiviteiten - een 'evangelische gloed' over orthodox-protestants Nederland heeft gelegd. EO-voorzitter ds Van der Veer introduceerde de term *'oecumene van het hart'*. Daarin concentreert men zich op de kern van het evangelie. Kerkmuren gaan omlaag en onderlinge verschillen moeten achter de coulissen blijven. Zo groeit het aantal evangelisch-reformatischen. Het is een innerlijk proces dat haast vanzelf verloopt. Intussen gebeurt er volgens Stoffels iets fundamenteels: *'De nadruk op de juiste leer, op de binding aan de belijdenis en op trouw aan kerkelijke voorschriften maakt plaats voor een accent op subjectiviteit, waarachtigheid en persoonlijke ervaring.'* 'En daarmee', besluit Reina Wiskerke, 'hebben de orthodox-protestanten hun variant gevonden van het moderne levensgevoel. Misschien zal het hun redding blijken. Zeker is dat er ook wat verloren gaat.'

Een andere kerk en geloofsbeleving

Hijme Stoffels hield zich al eerder bezig met deze ontwikkelingen. Ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de EO werd in het voorjaar van 1997 een onderzoek gedaan onder haar leden. In *'De boodschap en de kloof'* signaleerde Stoffels, dat het geloof van velen in de afgelo-

pen tijd meer iets van henzelf is geworden en tegelijkertijd ook sterker werd. Er is een verschuiving van de nadruk op de kerkelijke leer naar de persoonlijke beleving. Het accent is meer komen te liggen op 'vertrouwen' en minder op 'weten'. Meer op 'bevinding' en minder op de 'ratio'. Meer op 'mogen' en minder op 'mecten'. Meer op de persoonlijke relatie met Christus dan op allerlei regels en opvattingen (37). Al met al: een wending van een dogmatisch belijnd geloof, sterk gebonden aan afzonderlijke kerkgenootschappen, naar een meer gevoelsmatig, subjectief, op persoonlijke ervaring gericht geloof - zeg maar: een ontwikkeling van calvinisme naar evangelicalisme. Zo wordt de weg gebaad voor *een ander type kerk en geloofsbeleving*. Deze ontwikkelingen worden ook gestimuleerd door de EO, concludeerden wij al eerder (zie 27 december 1997).

Diepgaande verschillen

Dr *W.J. Ouweneel* heeft de evangelicalen van vandaag eens getypeerd als geestelijke nazaten van de gematigde dopers uit de tijd van de Reformatie. Hij zag flinke tegenstellingen:

Gereformeerden beschuldigen dopers en evangelicalen van biblicisme: zij houden zich aan de letter van de Bijbel alleen, zonder rekening te houden met de kerkgeschiedenis en de dogmatische verwerking van de bijbelse boodschap. Omgekeerd *verwijten* dopers en evangelicalen de gereformeerden confessionalisme (het stellen van belijdenisschriften bijna náást of in de praktijk soms zelfs boven de Bijbel), dogmatisme (het stellen van dogmatische argumenten naast of zelfs boven de Schrift) en *formalisme* (te grote nadruk op formele belijdenissen, formele kerkinstututen en een formeel predik-

ambt). Hoe kan dat, als beiden uitgaan van het 'sola Scriptura': alleen de Schrift heeft het te zeggen? Volgens Ouweneel komt dat, omdat in de discussie tussen gereformeerden en dopers of evangelicalen 'theologie' tegenover 'theologie' staat, of liever *Schriftbenadering tegenover Schriftbenadering*. Daarin spelen allerlei zeer diepgaande verschillen een rol.

Ouweneel noemde als eerste de tegenstelling tussen *dopers subjectivisme* en *gereformeerd objectivisme*. Ten tweede staat een *dopers individualisme* tegenover een *gereformeerd universalisme*. Het *individualisme* houdt in: een sterke nadruk op de persoonlijke bekering, het persoonlijk geloofsleven, de persoonlijke verantwoordelijkheid, het persoonlijk omgaan met de Schrift, en minder zicht op de gemeenschap, de kerk. *Universalisme* betekent hier: een sterke nadruk op het geheel, dat wil zeggen op het verbond, op de kerk, op de belijdenis van de kerk, op de band met de heilsgeschiedenis, op de gemeenschap. Volgens prof. dr W van 't Spijker (in zijn boekje *Gereformeerden en dopers*) liggen achter de verschillen tussen het doperse en het gereformeerde denken heel uiteenlopende opvattingen over *hoe het heil van God zich in deze wereld realiseert*. Je kunt de doperse wijze van geloven dan ook niet zien als een wat afwijkende variant van het gereformeerde geloven. Het verschilt daarvan op centrale en heel wezenlijke punten. Als we de dingen in dit licht zien, moeten we toch wat minder luchtig reageren op een EO-iseringsproces dan Reina Wiskerke deed. Als dit proces zich doorzet, dreigen *wezenlijke dingen verloren te gaan*.

Verdieping?

Gaat deze bewering niet wat ver?

Moet je de acceptatie van een meer EO-achtige benadering niet meet zien als het leggen van wat andere accenten bij een jongere generatie in de kerk? Zij hebben vaak wat meer aandacht voor het persoonlijke geloof en de eigen keuzes die je op grond daarvan doet. Ze praten meer over wat zij voelen en beleven en over het werken van de Heilige Geest in hun leven. Daarbij aarzelen ze vaak om grote woorden te gebruiken. Ze zijn minder stellig en meer zoekend bezig. Ook kennen zij vaak een grotere openheid naar anderen. Ze zijn meer geneigd te zoeken naar wat verbindt dan wat scheidt. Achter dit alles ligt bij hen een levend geloof, een oprecht liefhebben van de HERE. Maar ze willen dat vormgeven in contact met de tijd en omstandigheden waarin we vandaag leven. En daarin ligt veel goeds. Het zoeken naar een echt, een authentiek christen-zijn waar je jezelf persoonlijk helemaal aan geeft kun je alleen maar positief noemen. Aandacht voor de subjectieve kanten van het heil kan een heilzame correctie betekenen voor de meer objectieve benadering die gereformeerden (vroeger?) wel kenden. Dat brengt tot een verdieping en een warmere kleuring van je geloof die alleen maar winst kunnen heten. De aanzet voor zo'n verdieping kan liggen in het lezen van een boek als *Leven in het verbond* van A. Janse of *Het koninkrijk Gods* van K. Sietsma. Je kunt er ook toe geïnspireerd worden door *Francis Schaeffer* of *C.S. Lewis*. Door de Rooms-Katholieke *Henri Nouwen* of de verschillende *evangelische schrijvers* van vandaag. Zo kan ook het lezen van schrijvers die niet confessioneel gereformeerd zijn, je soms helpen om de betekenis van ons bijbels, ons gereformeerd geloven beter te zien. Of voor het eerst te ontdekken. Volgens Van 't Spijker liggen

de dingen zo, *dat wat voor velen vandaag de aantrekkelijkheid van de evangelische beweging uitmaakt, present is binnen het gereformeerde belijden, binnen het gereformeerde levensgevoel, en uiteindelijk ook binnen een stevige gereformeerde kerk*. Ook al is he2 zo, dat de actieve beleving van ons gereformeerd belijden op die punten wel eens te veel te wensen overlaat. Wellicht zijn er zaken die wij te lang hebben verwaarloosd, zegt hij (in *Horen, zien en schrijven*, 1998, 62). Wanneer jongeren vandaag sterker gericht zijn op die punten en daarbij vasthouden aan het brede gereformeerde belijden, waarvan ze de grote waarde dan juist ook dieper zien en beleven - als ze persoonlijke beleving en ervaring combineren met confessionaliteit en historisch besef - dan hoeft er geen reden tot grote ongerustheid te bestaan.

Vervaging?

Maar het wordt anders, wanneer het gereformeerde dreigt te vervagen. Als het wordt ingeruild voor het evangelische of het evangelisch-reformatorische of wat dan ook. Wanneer het gereformeerd zijn dreigt op te gaan in een algemeen oecumenisch gezind christendom. Dan verlies je uit het oog, dat de Heilige Geest werkt *via* de structuren van de verkondiging van het Woord, van de kerk, van het verbond. Dan zie je niet langer *de noodzaak van een hartelijk verbonden zijn met de gereformeerde belijdenis* als samenbindende kracht binnen en tussen kerken. Dan raak je het besef kwijt, dat het voortdurend hartelijk ja zeggen tegen de confessie een middel is om als gemeente en persoonlijk te blijven bij de gezonde leer. Een middel dat ons helpt de eenheid van het ware geloof te bewaren. Dat beschermt tegen infectie met dwaalleer en tegen een one-

venwichtig benadrukken van sommige leerstukken. Dat de enkeling op zijn plaats houdt in de gemeenschap. En ons allen samen op onze plaats houdt in de eeuwenoude en wereldwijde gemeenschap met heel de katholieke kerk.

Wanneer de nadruk op de juiste leer, op de binding aan de kerkelijke belijdenissen de trouw aan kerkelijke voorschriften plaats gaat maken voor een accent op subjectiviteit, waarachtigheid en persoonlijke ervaring (zoals *Hij-me Stoffels* dat formuleerde), gaat het goed scheef. We komen dan tot een andere kerk en een andere geloofsbeleving. We zoeken het in een terugkeer naar de **kernwaarden** van de Schrift, de basale waarheden, een *back to basics*. En we realiseren ons niet, dat *juist terwille van het vasthouden van die basale waarheden ons geloof zich moet bewegen binnen de gereformeerde kaders van Woord en kerk en verbond*.

Zwakke plekken

We stuiten hier op zwakke plekken in onze hedendaagse geloofsbeleving. Zwakke plekken die vragen om versterking en herstel. En om voorzorgsmaatregelen. Ik zie die zwakke plekken liggen in een gebrekkig besef van wat de **kerk** en de confessie betekenen en **van** de betekenis van de kerkgeschiedenis.

In de huidige sfeer van verwatering en synthese zouden we veel meer aandacht moeten besteden aan wat de Bijbel zegt over de kerk en over de gezonde leer. Ons kerkbesef en ons besef van de inhoud en de waarde van onze belijdenissen vragen mijns inziens om een grondige onderhoudsbeurt en om bescherming tegen erosie in het klimaat van vandaag.

De kerkelijke verdeeldheid roept vragen en een zekere verlegenheid bij ons op. Maar dat moeten

we toch niet laten doorslaan in een kerkelijk indifferentisme, waar het **eigenlijk** allemaal niet zoveel meer uitmaakt. We blijven toch geloven, dat de vergadering van de kerk het belangrijkste is waar het op aarde om draait? Als wij oprecht menen, dat de gereformeerde belijdenis belangrijk **is**, moeten **wij** er toch ook werk van maken vanuit dat belijden de vragen van vandaag te bespreken. En anticonfessionele geluiden uit evangelische hoek (als van Ouweneel en Medema) niet de ruimte geven, maar weer spreken. Zelf voorzichtig zijn met publicatie van dingen die niet voldoende doordacht zijn. En **afwijkingen** van de leer niet interessanter vinden dan de verdediging van het geloof van de kerk. Grondige bestudering van de belijdenissen en van de gereformeerde visie op de **kerk** zouden we op onze studieverenigingen best weer wat hoger op het lijstje mogen zetten. Tot versterking en zonodig herstel van onze schriftuurlijke gereformeerde overtuiging, die vandaag de wind niet mee heeft en bedreigd wordt.

Kerkgeschiedenis

Aan de inhoud van onze belijdenissen en aan de gereformeerde kijk op de kerk wordt in het gereformeerd voortgezet onderwijs nadrukkelijk aandacht besteed. Dat gebeurt ook met de kerkgeschiedenis. Niet alleen die van vroeger, maar ook die van de laatste eeuw. De leerlingen werken daarvoor en slepen meestal ook een behoorlijk cijfer in de wacht. Maar landt het ook echt? Maken ze het zich ook eigen? Of blijft het een stuk theorie, dat makkelijk verdampt wanneer je in het hedendaagse leven met de kerkelijke werkelijkheid te maken krijgt? Erven is **één** ding, verwerven iets anders, zei iemand onlangs. Wie zelf in een kerkelijke crisissituatie voor de keus

heeft gestaan, kijkt anders tegen de dingen aan dan wie het alleen van horen zeggen kent. En dan is de vraag nog maar: hoe vaak laten we het elkaar horen?

Toch is het belangrijk dat we goede aandacht geven aan de ontwikkelingen in de kerkgeschiedenis. Zeker ook die van de laatste twee eeuwen, omdat die zo sterk bepalend zijn voor het kerkelijk landschap waarin we vandaag leven. De eerste reden voor een goede aandacht is dat we Gods zorg en trouw en oordeel in de geschiedenis van de kerk mogen zien. De Bijbel vraagt daarom (Psalm 78, 1 Korintiërs 10). *H. Algra* schreef over de vrije kerken en kleine luyden in de negentiende eeuw. Hun geschiedenis typeerde hij als een *wonder van genade*, tot *zegen voor ons volk* en hij zag daarin een *reden tot danken*. De Afgescheidenen zagen een roeping van God om te breken met de Hervormde Kerk. De Zwitsers zagen achter de verwarrende gebeurtenissen in de tijd van de Reformatie de voorzienige leiding van God. Zagen zij teveel? Mag je zo praten? De hoogleraren Kuiper en Schutte vinden van niet. Je kunt Gods hand niet aanwijzen in de geschiedenis. In actie en reactie van mensen kun je niet zeggen wat de wil **van** God was. Zo'n oordeel kamt ons niet toe. Ik meen, dat wij **wél** een geloofsoordeel mogen uitspreken. Dat mag in ons persoonlijk leven wanneer **wij** een huwelijksjubileum vieren en terugkijken op de weg die God ons al die jaren heeft geleid. Of als wij in biddend opzien tot God moeilijke beslissingen hebben genomen, waarvan we mogen zeggen dat we daarin de **weg** zijn gegaan die God wil. Dat mag ook wanneer wij in het kerkelijk leven voor beslissingen werden geplaatst. Ook dan kun je zeggen: dit is de weg die wij in gehoorzaamheid moeten

gaan en dat niet. Dat gold in de tijd van de Reformatie in de zestiende eeuw. Het gold ook bij de Afscheiding en bij de Vrijmaking. Alleen vanuit die geloofsovertuiging kon Calvijn geestverwanten die toch maar in de Roomse kerk bleven, oproepen om te breken en zondig de moeiten daarvan te ondergaan. En soortgelijke dingen zijn te zeggen over latere reformaties. Wie in de geschiedenis van de kerk God ziet werken, kan daar niet lauw of ongeïnteresseerd tegenover staan. Hij ziet Gods trouw, hij ziet Gods oordeel, hij kan God dankbaar zijn dat hij in alle dwaling en verscheurdheid bewaard is bij de kerk die Christus op aarde vergaard, beschermt en onderhoudt. Ook de kerkgeschiedenis, met name de recente, mag daarom best wat stijgen op de ladder van onze aandacht.

Blijven we scherp genoeg?

Mijns inziens moeten wij er erg attent op zijn dat we geen orthodox-protestantse variant van het moderne levensgevoel gaan vormen. Niet leven in een geest van ieder-voor-zich, van een pragmatistisch niet-moeilijk-doen, **van** een postmoderne afstandelijkheid. Maar samen hartelijk staan voor een gereformeerde geloven en leven in deze tijd.

Mijn persoonlijke zorg is, dat wij hierin minder scherp worden dan gewenst en nodig is. Dat we nog steeds wel zeggen te staan voor het gereformeerde, maar dat het inhoudelijk afvlakt. Zijn spits, zijn eigenlijke betekenis en zijn antithetische kracht verliest.

Die zorg wordt ook gevoed door de feitelijke ontwikkelingen naar meer openheid in onze gereformeerde gemeenschap. Zelf ben ik nog steeds hartelijk voorstander van gereformeerde actie en organisatie. Bepaalde vormen van

brede samenwerking acht ik persoonlijk wel bespreekbaar. Maar je moet toch ook in alle nuchterheid de vraag stellen wat de werkelijke winst is. En welke prijs je daarvoor betaalt. Ligt er een nieuwe sterke overtuiging achter deze benadering? Of is er vooral sprake **van** verzwakking van de oude overtuiging? Gebrek aan hartelijke steun voor voluit gereformeerde actie? Ongeïnteresseerdheid, discussiemoeheid, laat maar? Waarom is er nauwelijks ingegaan op de brochure *Naar een Reformatorisch Politiek Verbond* van ds J.W. van der Jagt en drs B.P. Hagens en anderen?

Hoe dan ook, de overgang van een strikt-confessionele gereformeerde actie naar een bredere samenwerking, hetzij onvermijdelijk hetzij gewenst, betekent gauw een verzwakking **van** het principiële gehalte van onze activiteiten. Ik heb respect voor de bedoelingen van onze broeders in het GPV om ook in een nieuwe partijformatie de belijdenis **van** de kerk nog zoveel mogelijk te laten gelden. Maar het is duidelijk dat dit voor evangelische partijleden die persoonlijk en kerkelijk afstand nemen **van** de gereformeerde belijdenis heel wat minder betekent dan voor gereformeerden die zich door de kerkelijke prediking, regelmatig in hart en geweten aan deze belijdenis in haar volle breedte laten binden. En hoe kunnen we enerzijds zeggen dat we kerkelijk niet kunnen samengaan met de Nederlands Gereformeerden, zolang zij anders omgaan met de binding aan de belijdenis dan wij geloven dat zou moeten en anderzijds vanuit een gedeelde instemming met de belijdenis samenwerken aan christelijke politieke doelen? Ik vraag me dan ook af of het niet zuiverder is de verschillen die hier liggen niet toe te dekken. Terwille van de zakelijke helderheid. En om een

onbedoelde vervaging van eigen overtuiging te voorkomen.

Tot dusver werd vanuit de gereformeerde kerk de gereformeerde actie van haar leden op allerlei terrein geïnspireerd en gevoed. Ontwikkelingen in de samenleving kunnen leiden tot verlies of loslating van het strikt gereformeerde karakter van onze activiteiten daar. Als we dat niet scherp onderkennen, wordt ook onze diepere overtuiging aangetaast en uitgehold. Dat zou een omgekeerde beweging tot gevolg hebben en ook een bedreiging gaan vormen voor een echt confessioneel karakter van de Gereformeerde Kerken. En daarmee zouden wezenlijke dingen verloren gaan.

Het zou een trieste zaak zijn als wij een eind zouden zien komen aan gereformeerde organisaties. Maar het zou veel erger zijn als binnen de Gereformeerde Kerken het besef van wat gereformeerd-zijn inhoudt zou verzwaken en vervagen. Ik denk niet dat veel mensen dit bewust willen. Maar er is wel alle reden om met elkaar hierover goed door te spreken en elkaar op te scherpen. Daarom geef ik het bovenstaande graag met nadruk in overweging.

...laten **we** elkaar niet langer oordelen...

Rom.14:13

Moeizaam soms en jammerlijk, die verschillen in de kerk. Zijn er nog wel mensen die **iets** voor een ander laten? Wanneer zou dat trouwens moeten?

Er zijn in de geschiedenis van de kerk heel wat conflicten geweest. Paulus schreef daarover in zijn brief aan de gemeente van Rome. Sterken en zwakken... daar heeft hij het over. Dat is zijn beoordeling. Maar wie zou zich aangesproken voelen als hij of zij **zwak genoemd** zou worden? Sterk, dat voelen we ons meestal in onze eigen overtuigingen.

Het ging over een verschil in opvatting over eten en drinken. De een zei dat je alles wel mocht eten; de ander vond dat plantaardig voedsel het beste was. De een was terughoudend, de ander kon veel omarmen. En op de achtergrond speelde waarschijnlijk mee dat het ging om eten en drinken dat afkomstig kon zijn van heidense tempels. Dat werd blijkbaar verkocht. Publiek. Rein-zijn speelde een rol in het conflict (vs.14). Een zaak van de wet! Maar het doel is wel de eenheid van de gemeente. Christenen van verschillende komaf (heiden /Jood) zullen elkaar toch moeten vinden (15:8,9).

Maar goed, oordelen...daar gaat het over. Dat woord klinkt naar twee kanten, zowel naar de sterken als naar de zwakken. Paulus ziet er geen reden toe, schrijft hij. Oordelen komt toe aan God (14:10-12).

Nu, als je naar Gods oordeel verwijst moet dat onderlinge oordelen er ook niet om gelogen hebben. Dat oordelen van elkaar moet **we3** betekenen dat je elkaar dan de maat gaat nemen of de ander nu nog wel echt christen is of niet.

Dat gaat echt te ver, schrijft de apostel.

Heeft de Here Jezus trouwens niet gezegd dat we gemeten zullen worden mei de maat waarmee we een ander meten? Dat woord alleen al maant tot bescheidenheid en mildheid. En niet op verharding van standpunten.

Het gaat erom dat je tot een ander oordeel komt: de ander geen aanstoot of ergernis te willen geven. In de gemeente van de Here Jezus Christus moeten **we** juist elkaars welzijn zoeken. Dan gaat het over opbouw. De vraag is of we dat wel kunnen of willen opbrengen. Weten we ons nog zwak voor God? Het gaat wel om verdraagzaamheid. Weer met het gezicht naar Christus toe die om ons alles verdroeg. Zelfs de schande niet achtte (Hebr.12). Dat Hij dat op die manier deed en verdroeg is niet alleen geweldig mooi voor ons, maar zal ook 'voorbeeldig' zijn. Zijn we zijn navolgers of niet? Hoe **vèr**-dragen wij elkaar? Tot helemaal voor Gods troon? Of houdt het hier beneden al op... Om over na te denken.

Ds. O.W. Bouwsma is predikant van de Gereformeerde Kerk te Gouda.

KERNREDACTIE

DRS G.J. VAN MIDDELKOOP,
DRS A.L. TH. DE BRUIJNE

OVERIGEREDACTIELEDEN:

DR. E.A. DE BOER, DRS. B. BOS,
DRS. I.D. HAARSMA, DRS. P. HOUTMAN,
PROF. DR. B. KAMPHUIS,
DRS. B. LUITEN, DRS. K. DE VRIES

MEDEWERKERS

J.J.D. BAAS, J.M. DE JONG,
DRS A.S. VAN DER LUGT,
DR. J. SMELIK, DRS H. VELDMAN

REDACTIE-ASSISTENT

H. PRINS, Buiten Nieuwstraat 86-1, 8261 AX
Kampen, Tel (038) 3331242

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA Kampen

UITGEVER

Print Media bv Bedum Technische Realisatie
Scholma Druk bv. Bedum

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES

Scholma Druk, postbus 7.9780 AA Bedum
Telefoon 050 - 3013636 Fax 050 - 3012732
(o v v Reformatie)

E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg
ING Bank 66 30 92 620

ABONNEMENT

f 92.50 per jaar Studenten f 77,- per jaar
(binnenland). j 179,- per jaar (buitenland.
zeepost) Opzegging dient 1 maand voor
het verstrijken van het lopende Jaarte
geschieden

Losse nummers f 2,50 (incl. Porto)

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar
bij de Stichting Bralectah
Tel (0521) 515946.

ADVERTENTIES

Prijs. f 0,95 per mm Contracttarief op aanvraag

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen

ISSN 0165-5191

Jouw zwakke punt

Ieder mens heeft z'n zwakke punten.

Daar heeft de duivel de makkelijkste ingang bij ons.

Ze lijken niet uit je leven weg te bannen.

Telkens weer val je er in terug.

Israël had ook zo'n zwakke plek. Een volkszonde: de vruchtbaarheidsreligie van de Baals en Astartes.

Met Israël **was** het een eindeloze herhaling van de geschiedenis.

Van uittocht tot ballingschap: geen succes-story, maar een verhaal van menselijke mislukking. Eén en al kwaadwillige verlating.

Zo wordt het gezegd in Richt.

2,12: het begin van een triest refrein. De Bijbel noemt het echtbreuk. Want de HERE toont telkens zijn liefde: Hij stuurt z'n knechten, richters, koningen, profeten. Maar het hart van de mensen blijft uitgaan naar andere goden. Zoals een vrouw die het met andere mannen houdt.

Overspel: ze liepen "overspelig" andere goden achterna (Richt. 2,17). De HERE, Israëls Echtgenoot, wordt zo op zijn hart getrapt ("gekrenkt", vs. 12). Dan geeft Hij hen over in de hand van vijanden. Dat is: Hij verkoopt zijn volk, doet zijn privé-eigendom van de hand. Plunderbenden krijgen zo de wind mee. Vijanden kunnen Gods volk ongestoord uitmelken. Op het slagveld blijft Israël nergens: ze worden in de pan gehakt. Hier is geen vechten tegen. De HERE was eens hun voorhoede, nu is Hij de legerleider van de vijand.

Wie kan tegen Hém op? Israël krijgt het stikkend benauwd.

Maar **dán**, dan **kán** de HERE het niet langer aanzien.

De richters komen, de **één** na de ander.

Maar ook zij kunnen niet alles.

Hun werk is stukwerk. Hun leven te kort: het land heeft rust, **zolang** de richter leefde.

Kwaadaardige cellen van zonde blijven in het lichaam achter, zodat er telkens weer uitzaaiingen ontstaan.

Ook in ons leven zijn zwakke punten. Die je maar niet onder de knie krijgt.

Telkens vlamt die zonde weer op.

Ontstaan die uitzaaiingen van kwaad. Het lijkt niet te bestrijden.

Hoe komt het toch, dat **we** in de strijd daartegen soms zo weinig vordering maken?

Ons leven lijkt op de geschiedenis van Israël: één keten van mislukking, van falen, **van** zwakte.

Wat komt er nu terecht van je goede voornemens? Om niet meer zo onnadenkend om te gaan met alcohol, om niet meer je avonden te verdoen met tv-kijken? Niet meer rond te zappen op zoek naar bloot? Om **nu's** eerder in bed te stappen, om bij je vrouw te zijn? Om 's wat regelmatig en bewuster te bidden?

Om samen je te verdiepen in Gods Woord? Om nu eindelijk 's bewuster met je tijd om te gaan, zodat je niet altijd alleen maas **aan** het **werk** bent.

Ieder heeft z'n zwakke punten.

Waarom krijg je die er nou niet

uit, niet onder? Waarom lijkt God je daar geen kracht voor te geven? Is het niet, omdat we 't juist met die kracht niet willen doen? Is het niet zo, dat wij, zo vaak **wij** wéér voor de bijl gegaan en in (die zelfde) zonde gevallen **zijn**, aarzelen te geloven in de werkelijkheid van Gods vergeving? Aanvaarden we wel echt zijn vrijspraak? Denken we niet vaak: God ziet me alweer aankomen... Nu is 't al voor de duizendste keer, dat ik met hetzelfde liedje bij Hem moet aankomen. Hij **zal** me nu wel niet meer aannemen. **Wat** gebeurt er dan? Je gaat strijden tegen dat kwaad. Je probeert het weer's een poosje. Het lijkt soms even weer wat beter te gaan. Maar dan, ineens, is daar weer die zuiging. En opnieuw ga je onderuit.

Dat is toch ook geen wonder! **Zó** kom je echt niet verder.

Je strijd tegen dat kwaad staat volledig los van het geloof.

Het is een menselijk gevecht, op eigen kracht. Hooguit een trainen van je wilskracht.

Zoals ook iemand die niet gelooft kan doen aan karaktervorming en -veredeling.

Dan wordt je strijd uitzichtsloos. Je gaat jezelf sussen: morgen, ja, morgen ga ik het **écht** anders doen...

Zoals zo veel mensen die roken zeggen: op 1 januari stop ik echt. Waarom stop je niet **nú**? Omdat je de echte keus nog niet gemaakt hebt. Morgen stoppen? Morgen blijft vaak morgen.

Zo lopen we dood.

Hoe komt dat?

Omdat de vergeving van zonden **voor** ons **vaak** zo vaag, zo onwerkelijk blijft. Dan heb je telkens weer de moed om te zondigen. Alleen als je de vergeving van de Here aanneemt als "volkomen verzoening van al onze zonden", kun je de strijd aan. Want dat geloof verbindt je met Jezus Christus. Die de volkomen Overwinnaar is. Dat verbindt je met zijn overwinning.

Gods zwakke punt

Wat 'n wonder!
Zo bevrijdend!
De Here heeft **ook** z'n zwakke punt. Waarom **blééf** Hij Israël toch opzoeken?
Waarom **blééf** Hij maar richters en profeten sturen?
Wat bezielde Hem toch?
Wat is dit voor een God?
Israël's geschiedenis is een aan-eenschakeling van menselijke **mislukking**.
En: van Goddelijke genade.
Waarom haakte Hij niet af?

Omdat Hij 't niet laten kan.
Hij zag Israël's ellende, hoorde hun geroep.
Dat trof Hem pijnlijk in het hart.
Dan greep Hij in, bevrijdend.
Waarom?
Als verhoring van gebeden?
Och, **wat** werd er in Israël **nog** gebeden?
Als je in zonden leeft, als je zonden in je leven laat zitten, dan is je gebedsleven het eerste wat sneuvelt. De gebeden drogen op, worden hooguit een verplicht nummer.
Wat dan?
Was 't **omdat** velen zich toch bekeerden?
In Richteren 2 (en ook vaak elders) lees je daarover niets. De tranen van Bochim ("Wenen", zie Richt. 2, 4-5), het waren krokodilletranen blijkaar.

De HERE schiet te hulp: uit eigen beweging.
God gaf zijn Zoon: omdat Hij ons lief heeft.
Omdat Hij trouw gezworen heeft. Omdat Hij een verbond met ons heeft.
Dat is Góds **zwakke** punt: dat Hij een '**zwak**' heeft voor mensen. Maar dat zwakke van God is sterker dan de mensen (I Kor. 1, 25). Goddank!

Israël's geschiedenis is niet de geschiedenis van steeds weer verlossing **ná** bekering. Nee, verlossing is steeds het eerste. Verlossing komt echt alleen van de HERE.
Als je dat gelooft, met heel je hart aanneemt als waarheid en werkelijkheid, **kun** je met 'succes' strijden tegen je zwakke punten.
Gezang 28 (Geref. Kerkb.): "De strijd heeft thans een einde".

Kijk, hoe Jezus omging met een 'overspelige' **vrouw**.
Dat woord 'overspelig' kennen we. Het wijst heus niet op één slippertje! Het wijst op een heel leven. Van **vallen**, **voor** de bijl gaan op je **zwakke** punt.
Jezus zegt: ook Ik veroordeel u niet.
Zij kon dat nauwelijks geloven, Daarom zei Hij ook nog: ga heen, zondig van nu af niet meer. Daar ging zij, vrijuit.
Met een kracht, die ze **nog** niet eerder gekend had.
God vergeeft, maar daar blijft het niet bij.
Hij geeft meer.
Als je zijn vergeving echt aanvaardt, gaat er een ongekende kracht in je werken.
De kracht **van** Christus' **overwinning**. Zodat het geen eindeloze herhaling van de geschiedenis meer wordt.

Ds. K. van den Geest is predikant van de Gereformeerde Kerk te Hengelo.

Beroepbaar¹

Kandidaten:

M.F. Verhoeff, Heemskerckstraat 91, 8023 VJ Zwolle, 038-4541238
K. van Hoek, Oudestraat 78-I, 8261 CT Kampen, 038-3313568
J.J. Drijfhout, Wartmanstraat 38, 8265 AD Kampen, 038-3326239
E.J. Sytsma, Jacob Catsstraat 227, 8265 XP Kampen, 038-3324169
K.F. Dwarshuis, Borneostraat 5, 8022 PA Zwolle, 038-4530790
R.F. Telgenhof, Rietgors 83, 8271 GK IJsselmuiden, 038-3330779

Predikanten:

J. de Wolf, Mignonpad 22, 3816 ET Amersfoort, 033-4728793
P.F. Lameris, Curiestraat 42, 7409 BT Hoogeveen, 0528-233481.
A. Scheringa, Sluisstraat 7, 4252 AV Werkendam, 0183-500488
A. Kroezen, Laan **van** de Eekharst 233, 7823 AE Emmen, 0591-674015

¹ Nieuwe opgaven en wijzigingen:
H. Prins, tel. 038-3331242

WAT ZEGT DE BIJBEL OVER DE PLAATS VAN DE VROUW IN DE KERK

D. de Jong

achtergronden

In de discussie over de plaats van de vrouw in de kerk moet altijd weer gevraagd worden wat de Bijbel werkelijk zegt.

In een voorgaand artikel ging het over **wal** de Bijbel zegt in Genesis 3:1h. In dit artikel komen andere zaken aan de orde.

In hun bijdrage "De plaats van de vrouw in de eerste eeuwen" ¹ schrijven Mieke Wilcke-van der Linden en Marc Janssens op Mz. 91: "Het waren vrouwen die het eerst de verkondiging van zijn (Jezus') geboorte hoorden".

Maar de Bijbel vertelt ons dat een engel aan Maria de geboorte van Jezus **áánkondigde**, en ook dat de Heilige Geest door middel van het opspringen in haar schoot van haar zoon, de latere Johannes de Doper, aan **Elizabeth** deed weten dat Maria de a.s. moeder van Jezus **was**. En volgens de Bijbel waren het de herders aan wie als eersten de geboorte van Christus **verkon-**digd werd.

Hoewel zo'n vergissing de overtuigingskracht van wat men wil betogen niet versterkt, het is een kleinigheid vergeleken met de argumentatie die gegeven wordt in de 16e bijdrage "Samen ouderling; het ouderlingenechtpaar". De schrijvers en schrijfsters, twee ouderlingenechtparen, vertellen direct al aan het begin van hun bijdrage, dat we "als Nederlands Gereformeerde Kerk van Assen zijn gaan nadenken over de positie van de zusters in de gemeente. Na veel discussie en studie zijn we toen tot de conclusie gekomen dat het wenselijk **zou** zijn de zusters tot de ambten toe te laten".

Vervolgens geven ze de redenering van de kerkenraad in grote lijnen en in hun eigen woorden weer.

Hoe gaan we om met geboden in de Bijbel?

Christus, zo schrijven ze, is ons voorgedaan in het proberen te begrijpen wat de wil van de **HERE** is. Hij deed dit, "toen Hij in de Bergrede zei, dat Hij niet gekomen is om de wet of de profeten te ontbinden, maar om ze te vervullen (Mat.5:17)". En dan volgt als conclusie: "De Here Jezus wil dat wij ons leven, persoonlijk en als gemeente, inrichten in vervullend omgaan met de Schriften".

Wat is nu 'vervullend' omgaan met de Schriften?

Daarvan heeft Jezus ons een voorbeeld gegeven, zo schrijven ze, in **Matteüs 5:43-44**. Daarin "vervult Jezus het oudtestamentische gebod 'Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult **gij** haten' (zie Lev.19:18 en bijv. Psalm 139:21,22), door te vervolgen: 'Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen'. De Heiland gaat dus verder dan wat zijn Vader in de oude bedeling geboden had".

Is dat werkelijk zo? Gaat de Heiland echt verder dan wat God in de oude bedeling geboden heeft, en zou dat voor ons een voorbeeld zijn om na te volgen? Het laatste laten we even susten. Maar wat het eerste betreft, de verwijzing naar Psalm 139:21,22 alsof deze verzen een gebod zouden inhouden onze vijanden te

haten is er helemaal naast. David vraagt daar: "Zou ik niet haten, **HERE**, wie U haten?" Het gaat daar over haten van Gods vijanden, en niet over haten van onze (bijv. persoonlijke of nationale) vijanden.

De Here Jezus richt zich helemaal niet tegen een oudtestamentisch gebod, maar tegen de uitleg en toepassing daarvan zoals die al van ouds (door **en/of** tot de ouden) tot traditie **gewor-**den **was**. Nergens in het Oude Testament staan deze of dergelijke woorden: "en uw **vijand** zult **gij** haten".

In Leviticus 19:17 en 18 lezen we: "Gij zult uw broeder in **uw** hart niet haten; . . . maar uw naaste liefhebben als uzelf".

Maar wat concludeerden de **wet-**geleerden daaruit? Dit: o, je broeders mag je niet haten, omdat die je naasten zijn. Maar je vijanden, die mag, ja moet je wel haten, want die zijn je naasten niet. En zo kwamen ze tot het gebod: "en uw vijand zult **gij** haten" (zie Strack-Billerbeck op Matteus 5:43/44).

Het is dus niet waar dat de Heiland verder gaat dan wat zijn Vader in de oude bedeling geboden had.

Dit in de eerste plaats.

Maar daar komt nog bij **dat**, zelfs al zouden de schrijvers wel gelijk hebben, de vraag alsnog gewettigd is of **wij** zo, 'vervullend', mogen of zelfs moeten omgaan met de Schriften.

De schrijvers zeggen dat de **HERE** Petrus in een droom gedwongen heeft om de wet (van het onderscheid tussen rein en

onrein) te 'vervullen'. Echter, niet Petrus moet die wet vervullen, maar Christus heeft dat voor hem en voor ons allen gedaan (zie Efeziërs 2:14), zodat wij nu uit die vervulling mogen leven. En dat is heel wat anders dan dat **wij** verder mogen **gaan** dan wat God ons bevolen heeft. Hetzelfde geldt van het voorbeeld genomen uit Handelingen 15. De schrijvers stellen het voor alsof de vraag toen **was** "hoe de christelijke gemeente de wet van Mozes moet vervullen". Maar die wet is door Christus zelf vervuld, en de apostelen en oudsten kwamen op grond dáárvan tot het besluit geen andere last op te leggen dan het houden van vier voorschriften uit de wet die altijd al algemene gelding hadden gehad. Niets nieuws dus, en dus géén verder gaan dan de HERE eerder bevolen had.

Op grond van hun verkeerde uitleg van bovengenoemde teksten zeggen de schrijvers: "op dezelfde wijze . . . moeten wij voor onze tijd en situatie proberen te verstaan **wat** de wil van God is". Ze beginnen dan met de stelling dat we met een aantal geboden al "op deze vervullende wijze" omgaan.

Als voorbeeld verwijzen ze naar 1 Korintiërs 11:2-16. Volgens hen 'vervullen' we in onze tijd en cultuur het gebod dat vrouwen met gedekt hoofd moeten bidden en profeteren, en mannen niet, door dat gebod niet meer roe te passen. Ze verwerpen het argument van cultuurgebondenheid en vervangen dat door hun 'vervullings-theorie'.

De exegese van 1 Korintiërs 11:2-16 zal in een volgend artikel behandeld worden. Hier volstaan we met er op te wijzen dat de toepassing van deze 'vervullings-theorie' op 1 Korintiërs 11:2-16 fungeren gaat als opstapje voor het beantwoorden van een volpende vraag. Immers, "**we** komen

nu bij de vraag of *her toelaatbaar is om de geboden uit de Bijbel over de plaats van de vrouw in de gemeente (bijv. in 1 Kor.14:34-36 en 1 Tim.2:11-13) vandaag niet zonder meer toe te passen* (cur-sief van mij, DdJ). En ze concluderen: "Waarom zouden we dan bij het ene (nl. 1 Kor.11:2-16, DdJ) wel, en bij het andere niet de ruimte hebben om tot een eigen vervulling te komen? De Bijbel zelf biedt ons die ruimte".

Wel zeggen de schrijvers dat we moeten waken **voor** een lichtzinnig 'vervullen van geboden'. wat "leidt tot vrijzinnigheid". Toch moet de conclusie **zijn** dat dit Schriftgebruik (dat bovendien gebaseerd is op een totaal misverstaan van Jezus' woorden in de Bergrede) de deur openzet voor inlezen in de tekst wat men graag wil.

Dit Schriftgebruik vertroebelt de discussie over de plaats van de vrouw in de kerk, in plaats van verhelderend te werken.

')} In "Vrouw en Kerk", GSEv Reeks 41, Uitgever De Vuurbaak Barneveld 1999

Ds D de Jong is emeritus-predikant van de Ebenezer Canadian Reformatie Church te Burlington-Ont., Canada, en woonachtig te Dordrecht

uit de kerken

Ambtsdragersconferentie

Op 12 februari wordt D.V. de jaarlijkse ambtsdragersconferentie gehouden in Zuid-Nederland gehouden.

Het onderwerp is:

"Via terugblik op Leusden doorschakelen naar o.a. functioneren kerkverband, regeling inzake jongeren (gastlid etc.), gezangen".

Op deze dag zullen ds. E. Leef-tink, ds. Joh. Schelling en br. P.G.B. de Vries (allen lid van de Generale Synode van Leusden 1999) hei onderwerp toelichten en bijdragen leveren voor de discussies.

Plaats:

Gereformeerde Kerk te Breda. Terheijdenstraat 9 Breda (op loopafstand van station)

Tijd:

10.00 uur (kerk open om ca. 9.30 uur).

Ten behoeve van de lunch svp lunchpakket meenemen. Voor koffie en soep wordt gezorgd.

Verdere informatie:

Jaap Drost, Oostendestraat 25, 4826 KM Breda (076-5712059)

Ede-Noord

De sectie Noord van de Gereformeerde Kerk te Ede heeft een beroep uitgebracht op ds M.H. Oosterhuis te Hattem.

Hoe vanzelfsprekend vragen wij tienden?

J. Westert

samenleving

Maak duidelijk waarvoor hef gevraagde geld wordt gebruikt

Het gaat goed in Nederland. De welvaart is groot, er wordt goed verdiend en met de gereformeerden gaat het niet minder goed. Zo'n 42 procent verdient meer dan 60.000 gulden per jaar. Ruim negen procent verdient meer dan 700.000 gulden. Gereformeerden zijn net zo welvarend als hun burens, zo liet Ruurd Ubels ons rond de jaarwisseling in het Nederlands Dagblad weten. We beleggen, we beschikken over veel eigen woningen, we hebben genoeg om onze tienden te geven. Maar doen we dat ook? En zijn we wel duidelijk genoeg in onze communicatie waarvoor het gevraagde geld wordt gebruikt?

Die vraag is gerechtvaardigd. want een kerkgemeenschap leeft van vaste vrijwillige bijdragen en collecten. Organisaties van barmhertigheidswerk moeten het vooral hebben van hun giftgevers. Dat geldt ook voor maatschappelijke en bezinningsorganisaties. Zonder leden staan zij met lege handen. Tegen die achtergrond is een oproep tot bezinning op ons geefgedrag niet vreemd. In de tweede brief aan de Korintiërs haalt Paulus ook alles uit de kaart om die gemeente ervan te overtuigen vrijmoedig te geven voor de ondersteuning van de christenen in Judea. Ik wil er maar mee aangeven, dat de vraag of ons geefpatroon op orde is, een relevante vraag van bezinning onder christenen is.

geefgedrag voor bijvoorbeeld CFA (Coördinatie Financiële Acties). Ondanks bovenstaande gaat mij dat soms iets te vlot. Het is goed om in het kader van levensheiliging stil te staan bij het bestedingspatroon en geefgedrag van christenen. Het is iets te vlot om de doelen er ook maar even vanzelfsprekend bij te zetten. Dat geldt vooral als daarin de suggestie ligt opgesloten dat er iets mis zou zijn met het geefgedrag van christenen als de doelen niet of moeilijk gehaald worden.

Christenen hebben daarin een eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheid, maar de vragers van giften hebben net zo goed een verantwoordelijkheid. Wanneer we spreken over de tienden en het geefpatroon van gereformeerden, moeten we beginnen bij de giftenvragers. Wat doen zij eigenlijk aan bewustmaken en overtuigen van hun piftgeve? Er wordt gemakkelijk iets gezegd over tekorten maar er

wordt weinig publieke verantwoording afgelegd over de noodzaak en doelmatigheid van de uitgaven. Wanneer je de ene week de mededeling leest dat een zendingsfonds een tientje teruggeeft en de volgende week de acceptgiro in je bus valt om je zendingsbijdrage a raison van x gulden te voldoen, voldoet dat in het geheel niet. Eerlijk gezegd: dat is demotivatie van het geefgedrag.

Het is niet gemakkelijk om voldoende geld voor CFA binnen te

krijgen. Dan wordt de oproep geplaatst, dat er meer geld nodig is om gereformeerd onderwijs mogelijk te maken. Ik wil graag aannemen dat de kosten voor veel mensen de pan uitrijzen en dat aanvullende ondersteuning om kinderen naar een gereformeerde school te sturen in een aantal gezinnen nodig is. Daarover geen misverstand. Door mijn werk ken ik daar ook de voorbeelden van. Maar waarom is twee miljoen nodig en welke criteria zijn er om te ontvangen en te geven? Hoe calculerend is het stelsel voor de gereformeerde burger? Wat wordt er gedaan om andere creatieve mogelijkheden te ontwikkelen, waardoor kostenreductie kan worden gerealiseerd? Dat lijken mij vragen, waarover we elkaar best meer mogen informeren.

Transparante giftenvragers

We leven in een markteconomie. Mensen, ook gereformeerde christenen, worden opgevoed als calculerende burgers en kritische

Vanzelfsprekend geefgedrag

In een preek werd al snel een relatie gelegd tussen materiële welvaart, levensheiliging en ons

consumenten. De consumentenbond levert je regelmatig kwalitatieve en transparante informatie over tarieven en producten. Bij ideële en kerkelijke acties kennen we vooral het ideële doel, maar is er wel voldoende doorzicht in de achtergrond of de doelmatigheid?

Stilstaan 'bij het geefgedrag, begint door stil te staan bij de vragers van de giften. Hoe onderbouwen **zij** hun giftvraag? Hoe transparant is die vraag? Ik zou graag zien dat daarover verder werd nagedacht.

Laat ik dat verder mogen toelichten. In kerkelijke gemeenten vragen we vaste vrijwillige bijdragen.

Soms wordt er flink gediscussieerd over de verhoging van de VVB. Wie wel eens aan dat soort acties heeft meegewerkt, weet hoe moeizaam een gesprek over verhoging van de VVB kan zijn. Een jonge nieuwe generatie heeft er soms geen weet van wat er in de kerk omgaat aan geld. Er is uiteraard een financiële vergadering, maar die wordt gedomineerd door enkelen die voor hen relevante vragen stellen, of graag een discussie over de financiële grondslagen aangaan. Ik geloof het graag dat de kerkenraad en boekhouder hun zaken goed op papier hebben. Bovendien kun je die controle beter over laten aan een deskundige commissie van onderzoek, of een accountant. Zo'n gemeentevergadering heeft niet mijn interesse. Echte vragen komen toch niet aan de orde. Dit zal wel een te simpele en wat te persoonlijke schets zijn, maar ik houd er te veel het gevoel aan over, dat de giftvrager (in dit geval de kerken) niet bewust bezig zijn om het beleid achter de cijfers toe te lichten. Meestal worden de vragen meegenomen. Op dat moment weet je al hoe laat het is.

Wie in deze context het geven van de tienden bespreekbaar wil

maken, moet het niet vreemd vinden, dat het geefgedrag minder vanzelfsprekend is geworden. Daarom is de vraag naar het geefpatroon van gereformeerde christenen primair een vraag aan de giftvragers. Hoe helder en transparant is uw beleid en op welke wijze motiveert u uw giftgevers?

Veel bijdragen

Er is nog een reden om zorgvuldig te zijn, als we tegen de achtergrond van onze welvaart we de vinger leggen bij het geefgedrag van gereformeerden. Het giftenpatroon van gereformeerden kun je niet bijvoorbeeld als onvoldoende aanmerken. In de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) wordt alleen voor de kerk al 71 miljoen per jaar ingezameld. Dat is 579 gulden per lid. In dat bedrag zijn dan nog niet eens meegenomen de bijdragen voor de zending, de diaconie en de Theologische Universiteit. Ook hebben we het nog niet gehad over de andere stromen aan giften en contributies van De Verre Naasten tot Artsen zonder Grenzen, de contributies, ouderbijdragen en giften voor het onderwijs en de contributies voor organisaties als GPV en GMV.

Wie kennis neemt van andere fondsenwervers, weet dat ook daar orthodoxe christenen een belangrijke doelgroep vormen. En dan zijn er nog de specifieke doelen en projecten als Redt een Kind. Roemenig-comite's, een vriendenproject voor een evangelisatiewerker en vele andere min of meer op particuliere basis gestarte goede en gerichte projecten. De laatste groep mag zich zelfs over een toegenomen belangstelling verheugen. Dat past ook bij deze tijd, waarin one-issue thema's het beter doen, dan algemeen maatschappelijke doeleinden, verbonden

aan institutionele structuren. De doelen moeten vooral aansluiten bij de individuele leefwereld van mensen in de postmoderne samenleving. Zij willen zelf kunnen kiezen en direct invloed kunnen hebben op de bestemming van hun gift.

Tegen die achtergrond is een organisatie als Redt een Kind ook heel transparant. Bovendien slaagt die organisatie er in de overheadkosten verhoudingsgewijs laag te houden. Hetzelfde geldt voor een ondersteuningsproject van een kerkelijke gemeente in Oost-Europa. De doelstelling is veel herkenbaarder dan bijvoorbeeld de algemene zendingsbijdrage. Nogmaals, ook hier geldt een heldere, transparante projectmatige aanpak voor een concreet doel sluit aan bij het geefpatroon van de giftgevers van deze tijd. Wil je als organisatie in de markt blijven, zorg dan voor openheid over kostenstructuur en geef informatie over producten en doelstelling.

Betrokkenheid organiseren

Is er dan helemaal geen reden tot zorg over de ontwikkeling van het geefgedrag. Ik denk dat er voldoende reden is ook daar aandacht te schenken. Vanzelfsprekendheid en binding aan institutionele structuren zijn niet sterk verankerd in **onze** geïndividualiseerde cultuur. De christelijke gemeenschap maakt deel uit van die cultuur. Dat leidt er toe **dat** vanzelfsprekendheid om bij te dragen via het lidmaatschap van instituties afneemt. De kerk moet zich dat realiseren. Verenigingen hebben er mee te maken. De vanzelfsprekende solidariteit, die meekwam in het lidmaatschap en de deelname in een verenigingsstructuur staat stevig onder **druk**. Dat betekent, dat het nadenken over betrokkenheid ieder die daar mee te

maken heeft voor nieuwe en tamelijk lastige vragen plaatst. Die vragen laten zich niet beantwoorden met het uiten van zorg over die ontwikkeling. Het biedt ook nieuwe uitdagingen. In een samenleving waas jongeren eerder uitwonend zijn en als individu hun eigen weg kiezen, is het nodig geefgedrag en financiële betrokkenheid opnieuw te ontwikkelen.

Tijdens een conferentie van het **Platform** van Commissies van Beheer heb ik al eens gepleit voor een **soort** catechese over **kerkelijke** financiën. Als ik de afkortingen **van** de quota niet eens ken, of weet heb van beleid ten behoeve van hulpbehoevende kerken, hoe kan ik dan als jong **kerklid** mij bewust zijn van het nut en het goede van zulke quota. Als ik er geen flauw benul van heb wat ten dominee, een koster en een kerkgebouw kosten, hoe ontwikkel je dan het **beseft**, dat een vrijwillige bijdrage van 250 gulden per jaar te weinig is?

Bij een nieuwe generatie moet op een andere manier het geefgedrag worden ontwikkeld. Het lidmaatschap van een schoolvereniging is niet vanzelfsprekend, als je toch wel die school **kan** bezoeken. Het lidmaatschap van het GMV is gebaseerd op solidariteit. Samen betaal je contributie voor een **gereformeerde** vakverbond en gezamenlijk kun je zo kwalitatieve dienstverlening, beroepsbezinning en gereformeerd sociaal denken organiseren. Als je alleen als individuele consument naar zo'n organisatie kijkt, word je drie maanden lid en eet je voor vijftienduizend gulden diensten en bedank je weer met de mededeling: bedankt voor de hulp en ga met God. **Zulk** calculerend consumentengedrag is alleen te doorbreken door te werken aan nieuwe vormen van betrokkenheid en **geefgedrag**. Aan het begin van de 21^e eeuw

kon hier wel eens een **enorme** opdracht liggen voor kerken en christelijke organisaties, die in de voorbije eeuw een aantal institutionele zekerheden hebben ontwikkeld, die in werkelijkheid veel minder vanzelfsprekend zijn, als we **soms** zelf willen geloven.

In dat opzicht mag ook een oudere generatie naar zichzelf kijken. Daar wordt nogal eens zorg geuit over de ontwikkeling van het **gereformeerde** leven. Maar wat is hun bijdrage aan vernieuwing **er van**. Zijn **ook** ouderen niet evenzeer kinderen van een postmoderne geïndividualiseerde **welvaartscultuur**? We stappen vervroegd uit om te genieten van de **RTL-samenleving**. Activiteiten en bijdragen worden **verminderd**, omdat 'ik nu mijn prioriteiten anders leg'. Ook mijn inkomen is aangepast. Dat is waar, maar vaak ook de dure levensfase. Dat laatste wordt maar weinig verdisconteerd. En een feit is dat het niveau van **legaten** binnen de kerken terugloopt, zo blijkt uit de publicatie Cijfers en Feiten.

Vernieuwende bezinning

We worden veel vanuit **vanzelfsprekendheden** aangesproken op het geefgedrag. In een tijd waarin het leven materieel goed is, komt dan al snel de vraag boven hoe het gesteld is met het bestedingspatroon en de tienden. Ik heb die vragen van een aantal kanteekeningen voorzien, maar niet om ze te relativiseren. Wel om aan te geven, dat het aanspreken van gereformeerden op hun **geefgedrag** op basis van **vanzelfsprekendheden** geen stimulans oplevert. Er is zowel voor de giftvragers, als voor de **giftgevers** reden om na te denken over hun handelen. In de brief aan de Korintiërs trekt Paulus alle argumenten uit de kast om te geven

naar het voorbeeld van Christus. Dat is een mooi uitgangspunt voor een vernieuwende **bezinning**.

J. Westert is algemeen secretaris van het vakverbond GMV en woont te Zwolle.

CHRISTENUNIE ZONDER CHAMPAGNE

A.J. Verbrugh

samenleving

Aan het slot van de totstandkoming van de ChristenUnie op 22 januari in twee gescheiden vergaderingen in 'De Reehorst' in Ede werd de genodigden door GPV en RPF gevraagd op het podium van de schouwburgzaal te komen. Daar konden zij in feeststemming midden tussen de bullonnen en serpentes elkaar feliciteren bij een glaasje champagne. Mijn persoon behoorde tot de genodigden en bij de vele felicitaties en handdrukken die werden uitgewisseld, zei ik met een beetje reserve dat de resultaten van de nieuwe Unie nu zouden moeten blijken uit wat zij gaat doen. Ondanks mijn gemeente grote waardering voor de uitnodiging en de hartelijke ontvangst liet ik de champagne toch nog maar even aan mij voorbijgaan,

De naam

Waarom dan tbch op het podium en waarom deze reserve?

Er zijn hiervoor verschillende oorzaken, snel voorbijgaande maar ook wat meer blijvende. Uiteraard is er eerst de kwestie van de naam. Tot het laatst toe was de naam in kleine bestuurskring geheim gehouden. Tot plotseling op 22 januari de onthulling kwam en iedereen in het land voor het feit werd gesteld dat de nieuwe politieke unie ChristenUnie zou heten. Wat van deze onthullings- en verrassingstactiek was voorspeld, kwam uit. Voor heel wat GPV'ers (en RPF'ers) was het onverwachte aanleiding tot enige aarzeling. En - zoals Kamerlid Eimert van Middelkoop terecht opmerkte: de naam was letterlijk onjuist, omdat het politieke karakter van de Unie er niet uit blijkt. Ex is een Unie van

Baptistengemeenten, en zo kan er ook een Unie van Christenen zijn. Ook is de verwijzing naar christenen (die veel fouten maken) minder trefzeker dan de verwijzing naar Christus (de Koning van alle overheden op aarde), met Wie het woord 'christelijk' is verbonden.

Maar, zo werd ons meegedeeld, reclamespecialisten en markdeskundigen verzekeren dat de naam ChristenUnie beter wordt uitgesproken dan bijvoorbeeld Christelijke Politieke Unie, die afgekort wordt tot CPU, of slordig tot PCU of nog iets anders. GPV-voorzitter Cnossen verklaarde dat de ChristenUnie wel degelijk speciaal voor het politiek-maatschappelijke terrein is bedoeld. Goed, de Unie is als 'Een nieuwe politieke unie' in oktober in het GPV-orgaan Ons Burgerschap aangekondigd en samengevat en ik denk dat we

mogen aannemen dat ChristenUnie in **feite** een afkorting is van de Christelijke Politieke Unie die de unie wil zijn. Zodra de ChristenUnie publiek haas daden toont, weten **we** waarmee **we** haar kunnen associëren. Dan zal de naam snel wennen.

Vergadermethodes

Op grote congressen kan vaak veel activiteit door partijleden en afgevaardigden worden ontwikkeld. Ze willen het congres beïnvloeden, vinden elkaar in zijzaaltjes, beramen aanvallen op het partijbestuur of programma's, bundelen krachten, vragen schorsingen voor onderling beraad om moties en amendementen aan te scherpen of beter aanvaardbaar te maken, waardoor het bestuur in verlegenheid of zelfs tot wanhoop kan worden gebracht. Ook in het verleden van het GPV hebben we daarvan wel wat meegemaakt, in de tijd van de eerste programma's en in die van de samenwerking met het NEV.

Zo ging het volgens het Reformatorisch Dagblad ook een beetje bij de vergadering van de RPF'ers in Ede ('een gezellige janboel'). Niet zonder succes voor de afgevaardigden. Ten eerste werd een passage uit de 'Unieverklaring' waarin staat dat de overheid de geestelijke en politieke vrijheden moet waarborgen, aangescherpt door een aangenomen motie die als oogmerk hierbij op gaf dat God wordt gediend naar zijn Woord. En verder stuitte de tactiek om

het complete bestuursvoorstel van 3 kennismeningen, 5 uitspraken en 5 besluiten in één stemming aan te nemen of te verwerven op veel tegenstand. De afgevaardigde uit Maassluis vroeg de punten van het bestuursvoorstel afzonderlijk in stemming te brengen. Anders zou hij tegen het gehele voorstel moeten stemmen. Het bestuur dat dit wilde voorkomen, verklaarde daarop dat je op onderdelen van het voorstel bezwaren kunt hebben om toch voor het voorstel als geheel te stemmen. Ook voor GPV'ers is deze argumentatie van het RPF-bestuur van belang. Het GPV behoort nu immers tot de Unie die een combinatie van RPF en GPV is. De vergadering van de GPV'ers verliep anders, volstrekt glad en strak. Moties en amendementen werden meestal door het bestuur ontraden en zonder noemenswaardige discussie verworpen tegenover slechts enkele voorstemmende verenigingen. De 13 punten van het bestuursvoorstel werden met 5 tegenstemmers op 141 afgevaardigden aangenomen. Over het mogelijke in stemming brengen van de afzonderlijke punten van het voorstel viel geen woord. Ook viel van enig overleg tussen afgevaardigden weinig te merken. Kortom, over de vergadering kan voornamelijk worden vermeld dat ze haar instemming met het bestuur gewillig gaf. Ik heb wel eens heftiger taferelen op GPV-vergaderingen meegemaakt. Zou het misschien zo zijn, dat de afgevaardigden tegenwoordig zoveel geheel andere zaken aan hun hoofd hebben, dat de kwesties van het GPV ze niet zoveel meer kunnen schelen? Vandaar mijn reserve. Als genodigde toeschouwer kreeg ik de indruk van iets berustends, meer passief dan actief bij de belangrijke zaak die toch aan de orde was.

Het leven in de liberale democratie

Er is echter nog iets anders dat hij de start van de ChristenUnie gevoelens van reserve opwekt.

Aan de oprichting van het GPV in 1948/49 is meer voorafgegaan dan alleen het ethisch conflict dat was ontstaan tussen kerkelijke schorsers en geschorsten binnen de toenmalige Antirevolutionaire Partij. We hebben het al herhaaldelijk gezegd: er waren ook confessioneel-politieke oorzaken.

Laten we even terugdenken aan de tijd van Groen van Prinsterer (1801-1876). In 1848 kregen wij de Grondwet van de liberale J.R. Thorbecke. Het kiesrecht was toen nog beperkt en dit gaf de liberalen een voorsprong. Maar in de jaren van de Eerste Wereldoorlog werkte het liberale kabinet Cort van der Linden aan een grondwetsherziening die in 1917 - naast gelijke rechtiging van christelijke scholen - algemeen mannenkiesrecht en evenredige vertegenwoordiging bracht. Het vrouwenkiesrecht was toen nabij. Nederland werd zo een vrijwel volledige liberale democratie. De sociaaldemocraten, die in die tijd nog droomden van een socialistische heilstaat, konden pas deelnemen aan de regering nadat ze in 1937 hun ideaal van een socialistische staat uit hun program hadden verwijderd en zich aanpasten bij de liberale democratie. Ook de verschillende christelijke partijen (in 1918 met 52% van de zetels) hadden zich onder leiding van AR, CH en de R.-K. partij aangepast bij het functioneren van staat en publiek leven, zoals dit volgens het stelsel van de liberale grondwetten was geworden. Wel toonden de vooroorlogse christendemocratische kabinetten (AR, CH en RK) hun christelijk karakter in de voorwaarden die de rege-

ring schiep voor een christelijk leven in eigen rechtzinnig-protestantse resp. katholieke kring. Maar buiten deze geïsoleerde eigen kring, in het publieke leven van de staat, bleef volgens liberaal beginsel het spreken over God en zijn Zoon contrabande. Dit werd verwezen naar de eigen kring van de private sfeer. Dit staatsneutralisme volgde uit de Verlichtingsfilosofie van de 18de eeuw. Deze christendemocratische visie met rechten voor de werkzaamheden in particuliere eigen kring en liberale democratie in de openbare sfeer en in die van de overheid, is gebleven tot in het CDA van vandaag.

Dit publieke neutralisme is echter in strijd met de heilige Schrift (Ps.2; Opb.1:5, erkenning van het dienares Gods zijn door de overheid). Ze ook met de gereformeerde belijdenis (art.36 NGR, ook zonder de 21 woorden). Het strijdt ook met datgene wat Calvijn over de overheid heeft geschreven, En het strijdt met de geschriften van Groen van Prinsterer. Groen heeft vaak genoeg zijn voorliefde getoond voor een vrije christelijke staat en ook voor een christelijke openbare school.

Geen wonder dat vanuit verschillende gereformeerde kringen tegen het staatsneutralisme van de antirevolutionaire en christelijk-historische leiding (later van de verwaterde christen-democr. leiding) is gemord. Je kon dit vroeger horen in de achterban van de ARP en CHU (prof. Hugo Visscher), je merkte het in hervormd-theocratische kring (Hoedemaker, Lingbeek, Van Ruler) en je zag het heel duidelijk bij het ontstaan en voortbestaan van de SGP sedert 1918. Helaas was het bezwaar dat bij heel wat woordvoerders van de SGP en bij bijvoorbeeld ds. Lingbeek de geestelijke vrijheid geen erkenning vond. Omdat de Vrij-

making van 1944 een hernieuwde beleving van de grondslag van Schrift en belijdenis bevorderde, werd ook voor de politieke programma's gezocht naar een betere beantwoording aan deze grondslag. Zo kwam het dat ook het GPV hij zijn oprichting aansloot bij de bezwaren van de antirevolutionaire achterban tegen het staatsneutralisme van de ARP, wat niet alleen bleek uit de beginselpolitieke stellingen van het Amersfoorts congres van gereformeerden in 1948, maar ook uit de GPV-richtlijnenprogramma's tot en met 1996 en het optreden van het GPV in de Kamer.

Verder werken, maar zonder feestgejuich

Het lijkt me dat deze christelijke oppositie tegen het publieke neutralisme van de liberale democratie hij de ChristenUnie behouden moet blijven. Er is een lange tijd geweest, waarin ik dacht dat met name bij de lidmaten van de kerken van en dichtbij de Vrijmaking een helder oog voor de politieke controverse met de aanpassingen aan de liberale democratie (vandaag door het CDA) zou bestaan. Dit was ook het geval en bekwame theologen zoals K. Schilder, J. Kamphuis, C. Trimp, J. Douma droegen ertoe bij de weg te wijzen. In de tijd van het Nationaal Evangelisch Verband (onder leiding van prof. J.P.A. Mekkes) bleek dat ook buiten de vrijgemaakt Gereformeerde kring overeenkomstige politieke gevoelens leven. Helaas leidde het destijds heersende kerkpolitieke exclusivisme binnen het GPV tot een heilloze breuk met het NEV.

Maar thans doet de situatie zich voor dat binnen de vrijgemaakt Gereformeerde kring veel geluiden worden gehoord die aan de controverse met het neu-

tralistische publieke leven in de liberale democratie voorbijgaan om toch vooraf aandacht te vragen voor de vragen van de dag, zoals bijvoorbeeld in behoudend CDA gebruikelijk. We denken bijvoorbeeld aan het Nederlands Dagblad van 20 januari waarin drs. R. Janssens en prof. R. Kuiper, beiden geref. vrijg., in een stuk over het politiek profiel van de Unie o.m. schrijven dat 'wat uit de buurt van al te grote cultuurverwachtingen' moet worden gebleven. Verder dat de Unie 'een goed evenwicht zal moeten vinden tussen het meebesturen van alle lopende politieke kwesties en datgene wat ze zelf op de politieke agenda wil krijgen' (christelijk onderwijs, de rustdag, abortuspraktijk, mondiale aanpak van de armoede, bescherming van mens, dier en milieu). Als we zoiets lezen, wanen we ons zowaar in de behoudend-christendemocratische sfeer. Maar dan heb ik daarnaast sterker waardering voor de RPF'er ds. J.H. Velema, die in het RPF-blad Afgestemd van december vraagt of het wel juist is dat de RPF inzake art. 36 niet van Kuyper en het A.R.-beginselprogramma wilde afwijken, en of wij niet vorm moeten geven aan een 'theocratisch appèl' en zo ernst maken met Gods gebod, godsdienstvrijheid erkennend en wars van alle dwang.

Wie zich goed realiseert wat er in onze geseclariseerde wereld aan de hand is en hoe ons persoonlijk en kerkelijk leven dagelijks de geestelijke dreiging van heersende agnosticisme ondervindt, zal politiek geïnteresseerd moeten zijn. Hij zal dan ook meer sympathie voelen met zo'n oriëntering als van ds. J.H. Velema (en van overeenkomstig gerichte RPF'ers) dan met de auteur van de verwarrende kop in ons vertrouwde Nederlands Dagblad van 31 december waar over acht kolom-

men te lezen stond: 'Niet-christelijke overheid kan God niet publiek de eer geven'.

We denken vandaag: binnen het GPV (nieuwe stijl) zijn vanuit Schrift en confessie gezien de principiële politieke verschillen soms groter dan met vooruit kijkende RPF'ers die van de confessie weten. Laten wij hopen dat binnen de Unie de contacten met hen kunnen worden versterkt en dat hun invloed in de Unie heter zal worden getoond dan in het zich van de liberale democratie onvoldoende onderscheidende en ook in de Europa-politiek zwakke conceptkern-program van gedelegeerden van de uniebesturen.

Of dit volgens Gods wil zal lukken, weten we op dit ogenblik niet. Het behoort in elk geval te worden geprobeerd. Daarom, verder met de Unie, maar voorlopig nog zonder feestgejuich.

Dr. A.J. Verbrugh is oud-Tweede Kamerlid voor het Gereformeerd Politiek Verbond en woont te Dordrecht.

Lied 34:

OM SIONS WIL ZWIJG

IK NIET STIL

Het komt regelmatig voor dat van een lied de melodie ouder is dan de tekst. Dal is ook het geval bij het lied dat deze week op het rooster staat. De melodie werd gecomponeerd door Johann Stobäus, telg uit een muzikanten-geslacht. Hij werd in juli 1580 in Graudenz (Westpruisen) geboren, en kreeg vanaf 1599 les van Johann Eccard, de componist waarvan men later in de Romantiek nogal gecharmeerd zou zijn. In 1603 werd Stobäus cantor van de Domkerk en Domschule te Königsberg (Oostpruisen), het huidige Kaliningrad. In 1626 werd hij daar Hofkapellmeister. Deze functie zou hij blijven bezitten tot zijn dood op 11 september 1646.

Samen met zijn leraar en vriend Eccard gaf Stobäus in 1642 een bundel koorwerken uit: *I. Theil der Preussischen Fest-Lieder v. Ostern an bis Advent*. Een tweede deel volgde in 1644. In het eerste deel stond onder andere een meercstemmige zetting van het lied 'Such wer da will, ein ander Ziel'. De tekst van dit lied had Georg Weissel in 1623 geschreven. Het betrof een lied voor de derde adventszondag, dat gedicht was naar aanleiding van Matteüs 11:2-6.

Het was voor het eerst dat de melodie van Stobäus de tekst van Weissel vergezelde. De melodie was al dertig jaar eerder gecomponeerd voor een gelegenheidslied, dat in druk was verschenen: *Epithalamion [=bruiloftsgedicht - JS] zur Ehren Christoff Klein* (Königsberg 1613).

Het lied van Weissel/Stobäus werd in de vorige eeuw lied in

Duitse kerkliedbundels opgenomen (zie o.a. *Evangelische Gesangbuch* 1994, nr. 346). Ten tijde van het ontstaan van het Liedboek viel het oordeel over het lied in Nederland anders uit. Er was enthousiasme voor de bijzondere melodie, maar de liedtekst sprak de dichters van het Liedboek niet zo erg aan. Daarom hebben ze er geen vertaling van gemaakt. Dat is jammer, want naar vorm en inhoud is het lied van Weissel m.i. waardevol genoeg om er een Nederlandse vertaling van te maken. Maar goed, dat is nu niet aan de orde.

Wel besloot Jan Wit de melodie van Stobäus te gebruiken voor een bijbellied bij Jesaja 62, het indrukwekkende gebed om de verlossing van Sion. Bij dit bijbelhoofdstuk is onder meer een intrigerend exegetisch probleem wie de 'ik' is die het woord voert. Er staat wel "Om Sions wil zal ik niet zwijgen...", maar wie spreekt hier? Is dat bijvoorbeeld de 'Ik' uit hoofdstuk 61 of is het Jesaja? Voor een goed begrip van het lied is het niet nodig dat wij hierop een antwoord formuleren. Belangrijker is dat het hoofdstuk uit Jesaja in drie delen uiteen valt. Deel 1 omvat de verzen 1-5, waarin de dichter zelf aan het bidden is. Het tweede deel 2 (de verzen 6-9) bevat een oproep van de dichter aan anderen niet te zwijgen, maar tot God te bidden om Jeruzalem te grondvesten. Het laatste gedeelte (verzen 10-12) is een lofprijzing omdat de HERE de gebeden heeft verhoord.

Jan Wit heeft de eerste 10 verzen

lied van de week

uit Jesaja 62 als volgt in zijn lied verwerkt:

vers 1 = strofe 1
vers 2 en 3 = strofe 2
vers 4 en 5 = strofe 3
vers 6 en 7 = strofe 4
vers 8 en 9 = strofe 5
vers 10 = strofe 6

Hoofdstuk 62 uit Jesaja en dus ook het lied van Wit hebben betrekking op herstel van Jeruzalem. Helemaal wanneer we het lied zingen krijgt de profetie daarnaast ook 'vanzelf' een nieuwtestamenteisch perspectief. Fraai is het laatste couplet waarin gezongen wordt over Gods volk dat mag gaan "naar 't land van melk en honing". Door gebruik van deze uitdrukking wordt herinnerd aan de uittocht uit Egypte en de intocht in het land Kanaän. Het "land van melk en honing" is in de Pentateuch immers de aanduiding voor het beloofde land (Ex. 3, 13, 33, Lev. 20, Num. 13, 14, Deut. 6, 11, 26 etcetera). Evenals het volk Israël destijds is Gods volk op weg naar het beloofde land, het nieuwe Jeruzalem.

Melodie

De stoere, barokke melodie staat als een huis. Door deze melodie wordt met grote stelligheid en rotsvaste zekerheid geponeerd dat er om Sions wil niet **gezwegen** zal worden en mag worden. Het is om verschillende redenen een bijzondere melodie. Meteen in de eerste regel, die gelijk is aan de derde, valt de markante octaafsprong (van de 4de naar

5de noot) op. In de tweede regel (= gelijk aan de vierde) valt het ritme op bij de woorden 'zal het heil' (ritme als in het woord strá-len-de) en aan het einde van de regel (zogeneten syncope). Rijnzonder is ook de combinatie van de syncope en het melisma (meer noten op één lettergreep) in deze melodieregels.

In de laatste drie regels is de ritmiek nogal eigenzinnig: elke regel is weer anders en er is nauwelijks enige verwantschap op te merken. Even apart is het melodisch verloop in de regels 5 en 6. Voor de muzikkeners onder ons: regel 5 bevat een onverwachte cadens in de subdominant g; de volgende regel sluit af op de dominant a. Deze cadenzen wijzen op het nieuwe tonaliteitsbewustzijn, dat na 1600 ontstond en waarbij niet meer de modi ('kerktoonsoorten'), maar de moderne toonladders (mineur en majeur) centraal kwamen te staan.

Dr. J. Smelik is hymnoloog/musicoloog en woont te Zuidhorn.

Kopiëren van dit artikel is toegestaan, maar een uitsluitend kopiëren van het lied is niet geoorloofd.

34 Om Sions wil zwijg ik niet stil

naar Jesaja 62:1-10

wijze: Such, wer da will, ein ander Ziel

Johann Stobäus 1613

- 2 Uw luister gaat als dageraad
voor alle volken blinken.
Gij draagt voortaan een nieuwe naam
die God u toe zal denken.
O kroonjuweel, o donkere gloed,
o kleinood Gods dat fonkren moet
met glans die Hij zal schenken.
- 3 Zoals een maagd die wordt gevraagd
is Sion opgetogen.
Zoals een bruid haar man verblijdt,
zal zij de Heer verhogen.
Haar land zal niet verlaten zijn,
't zal bruiloft in haar straten zijn
en lente in haar hoven.
- 4 Rondom de muur wordt ieder uur
Gods wachtwoord doorgegeven.
Zo is de rijd die nu verstrijkt
met zijn geheim doorweven.
Gun u geen rust bij dag en nacht,
totdat door Gods gezag en macht
Jeruzalem mag leven.
- 5 Dan wordt uw ooft niet meer geroofd,
geen oogst gaat meer verloren.
Dan zult gij staan met most en graan
in e huis, door God verkoren.
De zaaier eet de vrucht van 't land.
Dit heeft God bij zijn rechterhand
aan Israël gezworen.
- 6 Ruim baan, ruim baan! Gods volk mag gaan
naar 't land van melk en honing.
Trekt voort, trekt voort! gaat door de poort
van zijn verheven woning.
De volken zien uw heilig spoor,
zij volgen het en neigen voor
de standaard van uw koning.

Jan Wit (1914-1980)

Geen subjectieve normen

Op 14 januari schreef ds J. Junkman in De Wekker over het kerk-zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken:

Kerk naar Schrift en belijdenis

Onze naam is dus: Christelijke Gereformeerde Kerken. Dat is geen exclusieve naam. Hoe zou het kunnen? Het is geen naam die uitsluit. We begeren voluit kerk te zijn naar Gods Woord. De kerk van Christus is te kennen en te herkennen. De kenmerken van de ware kerk zijn volgens art. 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis: 1. de zuivere prediking van het Evangelie; 2. de zuivere bediening van de sacramenten en 3. de uitoefening van de kerkelijke tucht. Waar deze kenmerken gevonden worden, is de kerk van Christus aanwezig. Kort geformuleerd: de Christelijke Gereformeerde Kerken zullen kerken moeten zijn naar de Schrift en de belijdenis. Een kerk kan niet zonder belijdenis. Want niemand heeft de waarheid in pacht. De kracht van de belijdenis is dat de kerk zelf zich daarin uitsprekt. De belijdenis is gegrond op het Woord van God. Wie de belijdenis loslaat, komt vroeg of laat met een eigen vorm van 'belijdenis' en men ziet dan al spoedig dat de afwijkingen van de Schriften beginnen op te komen.

Geen subjectieve normen

Maar dat is dan ook genoeg! Kerk te zijn naar Schrift en belijdenis. Dat is het beginsel van de Afscheiding te noemen. Dit beginsel geldt voor de gehele kerk en niet voor een bepaald deel van gemeenten, die tot het kerkverband behoren. We hebben niet nodig dat we naast dit beginsel en naast de genoemde kenmerken van de kerken nog *aparte kenmerken* er op nahouden. Het is al moeilijk genoeg om

kerk te zijn naar Schrift en belijdenis. Wie met extra kenmerken het kerk zijn veilig wil stellen, ontdekt dat het niet lukken zal. Het gevaar van verdere scheiding en splitsing is geboren. Het is de opgave voor de Christelijke Gereformeerde Kerken om in de 21e eeuw kerk te zijn naar het Woord en de belijdenis. Het zal ons veel inspanning kosten om aan de jongere generatie duidelijk te maken wat de zegen van dit kerk zijn is. Niet de *subjectiviteit bepaalt hoe het kerk zijn er uit dient* te zien. Er zijn 'objectieve' normen gegeven die uitgaan boven de individuele subjectiviteit. Hiermee is tegelijk een spanningsveld aangeduid dat niet is weg te werken. Er zal altijd subjectieve verscheidenheid zijn in welke kerkgemeenschap ook. De beleving van de waarheid van God is per definitie subjectief. Toch is het werk van de Heilige Geest in de ene mens niet een ander werk dan in een ander mens. Wie door Woord en Geest wordt wedergeboren, worden innerlijk door het geloof verbonden aan het Woord van God en aan de God van het Woord. We worden in Christus ingelijfd. De verscheidenheid van het werk van de Heilige Geest in Zijn wederharend werk heft de eenheid van Zijn werk niet op. Daarom verstaan christenen elkaar. Ze weten waarover het gaat als er gesproken wordt over wedergeboorte, bekering en geloof. Ieder heeft daarbij een eigen weg, een eigen verhaal van het werk van God in eigen leven, maar ze spreken van het ene werk van de Heilige Geest. Ze gaan Jezus Christus kennen door het geloof.

Eenheid en verscheidenheid

Het vraagt grote wijsheid om de eenheid in de verscheidenheid te bewaren. Eenheid en verscheidenheid zullen altijd in de kerk aanwezig zijn. De een komt ver-

G.J. van Middelkoop

M
meegelezen

der dan de ander in het verstaan van de heilgeheimen. We hebben elkaar nodig, wie in Christus wordt ingelijfd, kent de gestalte en de gezindheid van een dienst-knecht. Hij en zij zijn bereid om de ander te dienen. Om het geheel van de gemeente en van de kerken te dienen. Er is ruimte voor ieders gaven. Er is geen ruimte voor dominantie van wie ook. Dat gevaar van heersen in lichte vorm tot ernstige vorm dreigt steeds weer de kop op te steken. Een christen is een *werwend en* open mens. Hij en zij wordt immers door de liefde gedreven. Men mag vaste standpunten hebben; men moet die zelfs hebben. Maar men mag de eigen standpunten niet verabsoluteren. Het hoeft ook niet. Want niemand hoeft bevreesd te zijn dat de Heilige Geest Zijn werk in harten en levens van mensen niet goed zal uitvoeren. We hebben elkaar ook nodig om elkaar op te scherpen en indien nodig te corrigeren. Vermaningen en correcties uit liefde zijn heilzaam.

Oecumenisch van instelling

Uit dit alles vloeit voort dat de Christelijke Gereformeerde Kerken *oecumenisch van instelling* zijn. Zij zijn christelijke kerken en ze zijn gereformeerde kerken. Dat betekent dat ze per definitie de hand reikt aan allen die met haar christelijke en gereformeerde kerken zijn. Daarbij geeft niet het subjectieve gevoel de doorslag, maar de duidelijke taal van Schrift en belijdenis. Dat in het oecumenisch bezig zijn van de gereformeerden wijsheid en voorzichtigheid geboden zijn,

spreekt voor zich. Maar men mag zich niet door de eigen 'kerkgeur' en nog minder door angst laten leiden. Zo eng gaat het bij de Koning niet **toe!** Het kan niet waar zijn dat een klein groepje van kerken de enige, ware kerk van Christus is. De genade is wel particulier, maar de kerk is niet particulier. Zij is van Christus. Van Hem is ook de genade. Het oecumenisch bezig zijn op gereformeerde wijze geeft bepaalde spanningen. Maar als men het er over eens is dat men naar het Woord handelt, hoeft **men** voor die spanningen niet bang te zijn. Het oecumenisch bezig zijn op gereformeerde wijze scherpt elkaar op. Es zit rijkdom in! Die rijkdom ervaart men als men in het oecumenisch proces op gereformeerde grondslag bezig is. De kracht van de Christelijke Gereformeerde Kerken kan geen andere zijn dan het Woord van God en het duidelijk maken hoe levend en krachtig onze belijdenis is. Daarbij heeft Gods Woord het laatste woord. Als wij in waarachtig vertrouwen in deze dingen bezig zijn, gevoed door een intensief gebedsleven, mogen wij van de **Heere** grote dingen verwachten.

uit de kerken

Persbericht

Stichting ZO'N VAKANTIE zoekt nu gratis vakantieverblijven voor minder draagkrachtigen

In juni 98 schreef B.Bos in de rubrick Samenleving een artikel met als titel: **Op vakantie, vergeet het maar.**

Kern hiervan was na te gaan of het mogelijk zou zijn om vakanties te realiseren voor broeders en zusters die om financiële redenen niet op vakantie kunnen gaan.

Op dit artikel werd positief gereageerd, diverse lezers boden hun (vakantie) woning aan en sommigen bleken bereid geld te geven. Het heeft vervolgens even geduurd voordat de draad verder opgepakt kon worden. Dhr. J. van Eijssen, directeur van De Wijngaard, speelde hierin een belangrijke rol. Inmiddels is een stichting i.o. gevormd die zich als doel heeft gesteld om in de zomer van 2000 de eerste mensen op vakantie te laten gaan.

In het Nederlands Dagblad verscheen in december 1999 een oproep voor mensen die financieel minder draagkrachtig zijn en van het initiatief gebruik zouden willen maken. Meer dan 30 aanmeldingen volgden hierop. Nog steeds komen aanvragen binnen. Een deel van deze mensen zal gebruik gaan maken van de aanbieders die op het Reformatieartikel reageerden. Nu zoekt de stichting nog gratis vakantieplaatsen voor m.n. gezinnen waarvan de meesten hebben aangegeven dat zij graag

naar een camping zouden willen in verband met hun kinderen. Het gaat dus met name om (sta)caravans en huisjes op campings. Dat betekent ook dat wij op zoek zijn naar campinghouders die een of meer gratis plaatsen ter beschikking willen stellen. Verder is een girorekening geopend voor giften van mensen die dit initiatief financieel willen steunen. Giften zijn van harte welkom op rek.nr. 534170110 t.n.v. ZO'N VAKANTIE, ZWOLLE.

In het Reformatieartikel is aandacht gevraagd voor het motief van dit initiatief, "leren van de Here. Leren om te delen". Vakantie vieren is een fijne zaak. Laten we anderen dan ook hierin doen delen. Een vakantie kan de soms grauwe sleur van het dagelijkse bestaan op plezierige wijze doorbreken".

Aanmeldingen van aanbieders kunnen naar: Stg. ZO'N VAKANTIE, postbus 499, 8000 AL Zwolle, 038-4550833, e-mail: zo-nvakantie@wordmail.nl